

4. Erfaringer fra fire skoler

Dette kapitel indeholder de fire folkeskolars erfaringer fra projektet "Flerkulturel rummelighed i skolen". Der er eksempler på aktiviteter, som blev udviklet og afprøvet af lærerne på de deltagende skoler. Endelig skitseres skolernes fremtidige ideer til at styrke den flerkulturelle rummelighed.

Dette kapitel handler om de fire skolars erfaringer med udvikling og afprøvning af projektets aktiviteter, og hvordan erfaringerne forventes at indgå i skolernes fremtidige arbejde med at styrke den flerkulturelle rummelighed.

For at støtte arbejdet med at udvikle en handleplan for indsatsen på den enkelte skole, blev hvert af de deltagende lærerteam bedt om at beskrive og analysere deres skolehverdag. Hvert team tog udgangspunkt i en problemstilling, som teamet i fællesskab havde vurderet som væsentlig at arbejde med, og arbejdede ud fra nedenstående model.

Lærerne fra skolerne fik til opgave i fællesskab at gennemgå følgende punkter for at udvikle en helhedsorienteret handleplan:

- A. Problemet – det spørgsmål, man stiller sig selv eller bliver stillet.
- B. Beskrivelse – de iagttagede situationer.
- C. Analyse – de fundne årsagsforklaringer.
- D. Målet – når man ser fremad mod det optimale.
- E. Ny praksis – de nødvendige handlinger.

Formålet med øvelsen var at ordne lærernes sanseindtryk, forklaringer og mål, så de kunne omsættes til konkrete handlinger og i sidste ende en ændret praksis.

Lærerne fra de fire skoler fik, via arbejdet med at beskrive, analysere, opstille mål og fastlægge aktiviteter, etableret et fælles udgangspunkt for at forandre den nuværende situation på skolerne. De følgende sider beskriver, hvordan disse handleplaner blev omsat på de enkelte skoler.

Dagmarskolen i Ringsted

Fem lærere fra udskolingens deltog i udviklingsarbejdet sammen med klasser på 8., 9. og 10. klassetrin samt modtagelsesklassernes ældste elevgruppe. Dagmarskolen har planlagt at inddrage fleksuger og aftenarrangementer og mindst én gang årligt at sætte fokus på ligeværd, mobning og konflikthåndtering. Tanken er, at lærerne efter endt projektperiode skal være nøglepersoner i det videre arbejde med at styrke den flerkulturelle rummelighed på skolen.

Dagmarskolens formål med at indgå i projektet "Flerkulturel rummelighed i skolen" er: *At skabe større forståelse og tolerance mellem eleverne og at styrke deres kompetencer til at håndtere konflikter og agere inkluderende.* Det betyder, at lærerne følger projektets princip: At først lærerne og siden eleverne træner deres evne til at samarbejde, løse konflikter og respektere hinanden på tværs af sociale, etniske og nationale tilhørsforhold.

Fakta

Dagmarskolen er beliggende midt i Ringsted by. Der er cirka 570 elever og to SFO'er med cirka 250 børn. Skolen har 0.-9. klasse, kommunens specialklasser for elever med generelle indlæringsvanskeligheder samt modtagelsesklasser for flygtningebørn. Dertil kommer en læseklasse og en sprogørnehavetklasse. Dagmarskolen er overbygningsskole for Kildeskolen og Nordbakkeskolen.

Inklusion af alle elever

På Dagmarskolen har man følgende iagttagelser:

- Lærerne oplever, at de tosprogede elever på skolen holder sig for sig selv og sjældent får danske kammerater.
- Mange af de tosprogede piger opleves som indadvendte og generte.

- Drengene beskrives modsat som krævende og urolige.
- De tosprogede elever beskrives generelt som tilbageholdende. De forsøger at nedtone det “ikke-danske” og ønsker kun sjældent at fortælle om sig selv og deres baggrund.

Lærerne ønsker sig redskaber til at åbne kommunikationen med de tosprogede elever og deres forældre og derved forbedre rummeligheden. “*De tosprogede elever skal væk fra sidelinjen og ind i varmen*”, som én af lærerne udtrykker det.

Specifikt ønsker lærerne at fremme en mere inkluderende attitude blandt de danske børn over for deres tosprogede klassekammerater.

Problemet er særligt påtrængende, når tosprogede elever fra modtagelsesklassen skal integreres i de almindelige klasser. Den gennemgående reaktion hos de danske børn er afvisning eller ignorering. Der er ganske vist en procedure for, hvordan elever fra modtagelsesklasserne skal integreres i de almindelige klasser, men proceduren er ikke tilstrækkelig. Lærernes spørgsmål lyder på den baggrund: *Hvordan giver vi de tosprogede elever mere selvtillid og støtter inklusion af alle i klassen?*

Indsatsområder på Dagmarskolen

Udviklingsprojektet på Dagmarskolen kom i praksis til at omhandle fire områder:

1. Integration i klassen

Generelt har vægten i arbejdet med inklusion ligget på kulturforståelse. Eksempler på aktiviteter er en fælles aktivitetsuge for hele skolen med fokus på forskellige kulturer, deres forskelle og ligheder.

For udskolingsafsnittet har skolen udarbejdet et idékatalog, som understreger nødvendigheden af, at de tosprogede elever mødes fagligt og sprogligt på det niveau, hvor de er. Kataloget bidrager til at styrke integrationen af de tosprogede elever i klassens sociale og faglige sammenhæng via forskellige øvelser og undervisningsforløb. Øvelsen “Her er mit liv” er et eksempel på et forløb hentet herfra. (Se side 37).

2. Introduktionsdage for nyetablerede 8. klasser

Lærerteamet har tilrettelagt introduktionsforløbet for de nye 8. klasser med afsæt i en anerkendende pædagogisk tilgang, samt med en introduktion til og indføring af portfolio metoden på klassetrinnet. (Se side

20). Samtidig er lærerne opmærksomme på, at hvis integrationen af de tosprogede elever skal lykkes, kræver det, at eleverne fra modtagelsesklassen allerede fra skoleårets start etablerer sig som en del af distriktsklassens sociale liv.

3. Fælles referenceramme for konflikthåndtering

Eleverne i 8. klasse er med stor succes blevet introduceret til praktisk konflikthåndtering. Derudover har lærerteamet og andre interesserede kolleger fra skoleafdelingen gennemført et kursus over to dage i konfliktløsning og mægling. På sigt ønskes elevmægling etableret på skolen.

4. Samarbejdet med modtagelsesklassens forældregruppe

I løbet af året er der afprøvet forskellige måder at etablere en god kontakt til forældrene. En form med fokus på socialt samvær har været frugtbar og resulteret i et massivt forbedret fremmøde blandt forældrene.

Forankring af projektløbet på Dagmarskolen

Udfordringen er ifølge skolelederen at få gjort de kompetencer, den enkelte lærer har erhvervet gennem projektet, fælles for hele udskolingen. Helt konkret vil skolen fremover satse på konflikthåndtering som en fælles kompetence i udskolingen. Elevmægling vil også blive etableret på skolen med en af de deltagende lærere som primus motor og med opbakning fra ledelsen. Skolen vil søge at tilrette undervisningen med inddragelse af portfoliomethoden (se side 20), ligesom anerkendelse som grundlæggende pædagogisk princip vil blive styrket i tiden fremover.

Nøddeskovskolen i Næstved

Deltagelse i projektet "Flerkulturel rummelighed i skolen" har for Nøddeskovskolen været en videreudvikling af et allerede påbegyndt arbejde med konflikthåndtering på skolen. Ved yderligere at sætte fokus på anerkendelse og kulturforståelse har skolen søgt at udvikle kendskabet til kultur og dens betydning samt at kvalificere skolehjem-samarbejdet generelt og særligt samarbejdet med de tosprogede elevers forældre.

Fakta

Nøddeskovskolen ligger i Næstved by. Det er en afdelingsopdelt skole bestående af en folkeskoleafdeling, en centerafdeling

for børn med fysiske og psykiske udviklingsproblemer, en undervisnings- og behandlingsafdeling (U&B) for børn med socio-emotionelle vanskeligheder samt to SFO'er for børn fra henholdsvis folkeskoleafdeling og centerafdeling. I alt er der på Nøddeskovskolen cirka 390 elever.

Fire lærere fra udskoling har deltaget i udviklingsarbejdet sammen med 7., 8. og 9. årgang fra folkeskoleafdelingen på skolen. Derudover har skolens SSP-konsulent (konsulent for samarbejdet mellem socialforvaltningen, skolen og politiet) deltaget. Hun har, sammen med skolens psykolog, startet en netværksgruppe for forældre til tosprogede elever i indskoling.

Der er på Nøddeskovskolen særlig arbejdet med kulturforståelse og anerkendende pædagogik. Skolens lærere har undret sig over, at danske og tosprogede elever er sammen på skolen, men ikke udenfor, og at når der opstår konflikter i klassen, holder de tosprogede elever sammen. Udviklingsarbejdet i udskoling har derfor haft som målsætning: *At give lærerne et bedre kendskab til andre kulturer samt et øget kendskab til forskellige kulturbaggrundes betydning for konflikters opståen og løsning.* På skolen ønsker man således at ændre praksis. Lærerne skal være bedre i stand til at tilrettelægge dagligdagen sådan, at der opstår færre konflikter, og at de eksisterende konflikter løses gennem inddragelse af elever og deres forskellige ressourcer.

Nøddeskovskolens indsatsområder

Udviklingsprojektet har i praksis omhandlet følgende fire indsatsområder:

1. Fordomme og forestillinger

Lærerne havde observeret et behov for, at eleverne i en 8. klasse arbejdede med normer om seksualitet og kærlighed. Der havde for eksempel været misforståelser og/eller uklarhed i forbindelse med seksualundervisningen og klassens lejrskole. På den baggrund blev der tilrettelagt et forløb med seksualitet og kærlighed som tema.

Forløbets faglige progression blev bygget op på følgende måde: Først etablerede lærerne klassens rum for dialog. Klassens elever fik mulighed for at afprøve synspunkter og holdninger i forhold til temaet kærlighed og seksualitet gennem en række små øvelser. Øvelserne var med

til at afdække forskellige holdninger og mulige konfliktpunkter inden for elevgruppen.

Derefter blev der arbejdet med filmen "Habibi min elskede". Arbejdsbeskrivelse til filmen kan findes på Det danske Filminstituts websted.

2. Konflikt håndtering

Eleverne i 7. og 8. klasse blev med stor succes introduceret for praktisk konflikt håndtering.

Blandt andet blev øvelsen konflikt skulpturer (se side 56) brugt som et redskab til at bearbejde filmen "Habibi min elskede". Konflikt skulpturerne viste sig velegnede til at inddrage elevernes bud på, hvordan konflikter kan opstå og løses. Konflikt skulpturer blev også brugt i klassernes generelle forståelse af konflikter (se side 40), eksemplificeret ved nogle af de konflikter, der eksisterer i klasserne.

3. Den svære samtale

Skolens lærere har ønsket at forbedre vejledningen af eleverne og deres forældre i forbindelse med uddannelsestilbud og muligheder efter folkeskolen. Baggrunden for dette initiativ er, at den manglende viden om de konkrete muligheder efter folkeskolen ofte har givet anledning til uoverensstemmelser. Mange af de tosprogede elever oplever et pres hjemmefra, i forhold til hvilken uddannelse de skal vælge. Ofte er professioner som læge, jurist og ingeniør i høj kurs hos forældrene.

Lærerne har arbejdet med redskaber til at synliggøre mulighederne og gøre forventningerne realistiske. Der blev gennemført en fælles workshop for alle lærere i udskolingsafsnittet, hvor fokus blev rettet mod anerkendende pædagogisk praksis og mulighederne for at lade elevernes egne produkter være udgangspunktet for samtalen med forældrene (Portfoliometoden, se side 20).

4. Forældregruppen i indskolingen

For at skabe bedre dialog mellem skolen og forældrene til tosprogede elever i indskolingen har Nøddeskovskolen arbejdet med at etablere en forældregruppe. Konkret har man ønsket at give forældrene et større kendskab til det danske skolesystem og dansk skolekultur. Håbet er, at dette vil øge integrationen af de tosprogede elever for eksempel gennem deltagelse i lejrskoler.

Skolen har også erfaret, at behov for kulturelt kendskab er gensidigt. Der er allerede gode erfaringer med det sociale samvær til forældrear-

"Jeg har nok ikke den samme berøringsangst for at gå tæt på de forskelle, der kan være mellem forskellige kulturer i klassen. Jeg er nok blevet mere åben. Jeg har egentlig også mødt en åbenhed den anden vej tilbage".

Inga Munch,
lærer på Nøddeskovskolen

rangementer, og man har valgt at styrke denne indsats yderligere ved at etablere et frivilligt forældrenetværk og danne et mødeforum for mødre til tosprogede elever.

Diskussionsforum i udskoling

Som en afledt effekt af arbejdet med forældrene i indskoling, er der etableret et frivilligt diskussionsforum for tosprogede elever i udskoling. Dette er sket på opfordring fra ældre søskende, som deltog på møder i forældregruppen i indskoling. Tanken er, at gruppen skal bruges som forum, hvor ting, som trænger sig på i de store elevers hverdag, kan diskuteres. Et sådant forum giver mulighed for, at de tosprogede elever kan mødes med og spejle sig i andre elever i samme situation, og at eleverne kan opleve, at der også er en stor grad af forskellighed blandt skolens tosprogede elever. Man er ikke nødvendigvis enig, bare fordi ens forældre har samme nationale oprindelse. Det er meningen, at forummets diskussioner også skal behandles i udskolingsklasserne.

Forankring af projektløbet på Nøddeskovskolen

Temaet om kærlighed og seksualitet blev på mange måder en succes. Fordomme og unuancerede forestillinger om "de andre" er blevet debatteret og i mange henseender gjort til skamme. Lærerne har både personligt, og også i høj grad professionelt, fået et udbytte af forløbet, idet diskussions- og undervisningsklimaet i klassen er forandret.

Det er tanken, at erfaringerne fra arbejdet i indskoling såvel som i udskoling skal formidles til hele skolen. Skolelederen påpeger, at det at tænke integration ind i fagene er en enorm pædagogisk og didaktisk udfordring for lærerne, men at flerkulturel rummelighed skal indgå som et aspekt ved al aktivitet og undervisning på skolen. Det vil sige, at kulturforståelse, anerkendelse og konfliktløsning ses som nødvendige temaer, der ud over teori også indeholder konkrete redskaber til undervisningens tilrettelæggelse og gennemførelse. Det er således ikke nok at lade kulturforståelse være et interessant indslag i en fælles etnisk aften på skolen.

På sigt er planerne at etablere elevmægling på skolen. Her vil flerkulturel rummelighed indgå naturligt, når nogle typer af konflikter skal håndteres.

Engskolen i Herlev

Gruppen af tosprogede elever på Engskolen har været stigende. I skoleåret 2004 til 2005 er andelen af tosprogede elever på skolen 38 procent. Gruppen ser fortsat ud til at vokse i de kommende år. Lærernes erfaring er, at de tosprogede elever, og her især drengene, fagligt sakker bagud ved 5.-6. klasse. Dette faglige efterslæb varer resten af skoleforløbet og forstærkes yderligere i takt med fagenes stigende sværhedsgrad og indførelse af nye fag og begreber. Sideløbende er der en tendens til, at eleverne grupperer sig efter dansk og ikke-dansk baggrund og efter køn. Lærere og ledelse oplever tendensen til etniske grupperinger som problematisk, idet grupperingerne ofte fører til fysiske konflikter. De fysiske konflikter opstår ofte, fordi de tosprogede elever ikke behersker det danske sprog særlig godt. Inden for lærergruppen har det individuelle fokus på den enkelte elev ofte været fraværende i omgangen med de tosprogede elever. Derimod er der ofte blevet fokuseret på kultur og kulturforskelle. Dette bekræftes af eleverne, som ofte opdeler klassen og kammeraterne i kategorierne "os" og "dem".

Fakta

Engskolen ligger midt i Herlev, som er en nordvestlig forstad til København. Det er en tosporet skole fra børnehaveklasse til og med 9. klasse. Dertil kommer tre læseklasser og fire kommunale gruppeordninger. Der er cirka 370 elever i alt. Der er tilknyttet en SFO til skolen.

Konfliktløsning og kommunikation

Seks lærere fra udskolingen har deltaget i projektet "Flerkulturel rummelighed i skolen" sammen med 7., 8. og 9. årgang. Lærerne ønsker at gøre eleverne i de ældste klasser i stand til at løse konflikter ved hjælp af sproget og give fagligt svage, danske og tosprogede elever muligheder for, også efter folkeskolen, at kunne bruge sproget frem for fysikken. Målet søges opfyldt ved:

- at forbedre elevernes generelle dansksproglige formåen,
- at tilskynde til accept af kammerater uanset baggrund,
- at give lærerne nye vinkler til at arbejde med elevernes talte sprog,
- at fællesskabsfølelsen af ligeværd på skolen styrkes på tværs af kulturelle forskelle og elever og lærere imellem.

Engskolen ser projektet “Flerkulturel rummelighed i skolen” som en mulighed for at give lærere og elever nogle redskaber til at navigere i en hverdag med forskellighed. Målet er i sidste ende at styrke elevernes muligheder for at begå sig i samfundet og på arbejdsmarkedet. Et eksempel på lærernes arbejde med konfliktløsning i klasserne er beskrevet i kapitel 3. (Se side 39).

Engskolens indsatsområder

Udviklingsprojektet på Engskolen kom ud over konfliktløsning til at omhandle følgende indsatsområde:

“Knæk kurven”

Lærerne søgte i første omgang inspiration til at gentænke det faglige og sociale fællesskab på skolen, så det kunne rumme alle elever. Ud over praktisk konflikthåndtering på klasseniveau ville lærerteamet arbejde med at afdække årsagerne til den faglige deroute, som indtræffer for mange af de tosprogede elever på mellemtrinnet og frem til afslutningen af folkeskolen. Lærerne mente, at det er væsentligt at inddrage de tosprogede elevers forældre, såfremt indsatsen på sigt skulle flytte noget. Her tænkte lærerne især på elevernes mindre søskende og deres skolegang.

Definition

Lærerteamet planlagde et forløb under overskriften “Knæk kurven”, som indeholdt følgende elementer:

- Et fællesmøde for forældre til de tosprogede elever i udskolingen.
- En spørgeskemaundersøgelse blandt de tosprogede elevers forældre.
- Interview med udvalgte forældre til tosprogede elever.

Forløbet med “Knæk kurven” blev noget af en øjenåbner for de deltagende lærere. Erfaringerne viste, at forældrene til de tosprogede elever ikke nødvendigvis bryder sig om at blive inviteret til et møde, hvor overskriften er, at deres børn er vanskelige, heller ikke selv om dette udspringer af et ønske om at hjælpe. Et vigtigt skridt fremover vil være at etablere en åben og ligeværdig kommunikationsform, hvor alle deltagere føler sig kommet i møde.

Konklusioner fra “Knæk kurven”

Lærerteamet ender med at anbefale følgende tiltag på baggrund af personlige erfaringer og fælles diskussioner i lærerteamet fra projektførløbet. Målet er at øge de tosprogede elevers muligheder for at påbegynde og gennemføre en uddannelse efter folkeskolen og derved styrke deres mulighed for at blive inkluderet i det danske samfund.

Erfaringer

Erfaringer på skolen førte frem til følgende anbefalinger:

- **Kontakt forskellige foreninger i lokalområdet.** Sport er en god indgang til gensidig forståelse gennem et forpligtende samvær.
- **Opret Kulturtimer.** Sådanne timer kan styrke tosprogede og danske elevers orienteringsevne i lokalsamfundet og generelt. Timerne kan indgå på alle klassetrin.
- **Lav forældremøder med et klart indhold.** Flere forældremøder med *fast indhold* helt fra skolestarten er vigtige både for at fastholde forældrenes tilknytning til skolen og for forventningsafklaringer mellem skole og hjem. Forældremøder med et *alternativt indhold* skal være tilrettelagt efter en fastlagt plan.
- **Udformningen af årsplaner.** Der skal udarbejdes årsplaner, så alle forældre kan se og forstå klassens arbejde og progression. Sådanne planer skal både indeholde klassens faglige og sociale arbejde. Sproglige områder som konfliktløsning og kulturforståelse skal inkluderes i planen.
- **Lektiecafé:** Tilbud om lektiecafé til de mindste elever i 1.-4. klasse, hvor der lægges vægt på begrebsforståelse og sprogudvikling. Cafeen skal også arbejde med at fremme orientering i og forståelse for det nære samfund, altså Herlev i Engskolens tilfælde. Lektiecafé for de store elever skal være en del af timerammen.
- **Brug ungdomsskolen:** Eleverne i udskolingens skal tilskyndes til at bruge ungdomsskolen. Det overvejes at oprette en afdeling på Engskolen.

Forankring af Engskolens projektforsløb på sigt

For Engskolen har udviklingsprojektet fungeret som pilotprojekt for en større projektindsats i de kommende år, hvor der er fokus på konfliktløsning, integration og skolen som del af lokalmiljøet i Herlev. I den forstand er erfaringer med processen, aktiviteterne og de konkrete anbefalinger blevet inddraget i et nyt og langt større initiativ, som omfatter hele skolen. Skolelederen fremhæver, at arbejdet med flerkulturel rummelighed i skolen har givet en gruppe engagerede og bevidste lærere mod på at kaste sig ud i et nyt og mere omfattende projekt på tværs af årgange og skoleafsnit. Frivillighed har været grundlæggende i projektet "Flerkulturel rummelighed i skolen".

Engskolen har også oprettet et forløb på mellemtrinnet med konfliktløsning efter projektets grundlæggende princip "Ind hos læreren – Ud hos eleven".

Holsbjergskolen i Albertslund

Seks lærere fra udskolingen har deltaget i projektet "Flerkulturel rummelighed i skolen" sammen med primært 9. årgang.

Formålet med udviklingsarbejdet på Holsbjergskolen har været:

- at skabe større forståelse og tolerance mellem eleverne i udskolingsafsnittet,
- at styrke elevernes kompetencer i at håndtere konflikter og agere inkluderende på tværs af national og etnisk oprindelse,
- at skabe en kultur blandt eleverne, der baserer sig på samtale og gensidig respekt, således at disse omgangsformer udmøntes i den konkrete skolehverdag.

Holsbjergskolen er generelt optaget af, hvordan skolen, som kultur-bærende institution, kan være med til at udvikle et samfundsmæssigt perspektiv i arbejdet med flerkulturel rummelighed.

Fakta

Holsbjergskolen ligger i Albertslund kommune. Det er en tre-sporet skole fra 0.-9. klasse. Dertil kommer fire specialklasser. Der er cirka 630 elever på skolen.

Holsbjergskolens baggrund for at indgå i projektet

Lærerne på Holsbjergskolen har ligesom lærerne på Engskolen oplevet, at de tosprogede elever efter 6. klasse sakker fagligt bagud. Der sker et skift cirka ved dette klassetrin, i forhold til hvilket analytisk niveau der kræves af eleverne. Samtidig bliver det sociale fællesskab også svært at fastholde efter 6.-7. klasse.

De tosprogede elever på 8. klassetrin begynder tydeligt at definere sig som forskellige fra flertallet i klassen. Det, mener lærerne, gemmer en stor styrke og et uudnyttet potentiale. Lærerne mener, at man på skolen skal forsøge at finde en accept i *ikke* at være ens. Frihed er et centralt begreb: Frihed til at være fremmed og anderledes. Gensidig respekt og empati er også centrale temaer for arbejdet i klasserne.

En af lærerne påpeger, at de konflikter, som hun anser som personlige konflikter, ofte opfattes som kulturelle konflikter af de tosprogede elever. Det kan for eksempel være en elev, som taler grimt eller er støjende, og som hun skælder ud. Disse konflikter bliver af eleverne ofte opfattet som konflikter om kultur, som i værste tilfælde ender med, at eleverne anklager læreren for at være racist. Læreren oplever, at hun sender på én kanal og bliver hørt på en anden.

Holsbjergskolens indsatsområder

I lærerteamet har man ønsket at integrere de tre dimensioner af flerkulturel rummelighed i skolen: Kulturforståelse, anerkendende pædagogik og konflikthåndtering i en række planlagte aktiviteter og undervisningsforløb. Ud fra disse dimensioner har man lavet følgende forløb:

1. Konflikthåndtering

Lærerne gennemførte en temadag om: "Konflikthåndtering" og "Anerkendende pædagogik" for hele udskolingsafsnittets lærere og ledelse.

2. Kulturforståelse og konflikthåndtering i udskolingen

Lærerteamet gennemførte en tur til Betty Nansen Teatret i København for at se forestillingen "Etnisk uheld" med eleverne.

Udskolingens har endvidere arbejdet med kulturbegreber og kulturforståelse under den fælles overskift: "På sporet af mangfoldighed". Her indgik blandt andet "48 timers opgaven", se side 18, "Social Dynamics", se side 22 og andre øvelser.

3. Projekt opgaven med "Konflikt" som fælles problemstilling

Eleverne i de to 9. klasser gennemførte alle en projektopgave, der havde "Konflikt" som overordnet titel. Her viste Holsbjergskolens forudgående arbejde med konflikt- og kulturforståelse at have kvalificeret den faglige progression i undervisningen.

Lærerne konkluderer:

- Social accept i klassen fører til større selvværd og bedre faglige resultater.
- Lærerne forbigår ofte de muligheder, der ligger i at inddrage elevernes kulturelle identitet som ressource i undervisningen.
- Lærerne har behov for efteruddannelse i konflikt-håndtering for bedre at kunne takle konflikter eleverne imellem og imellem lærer og elev.

Forankring af Holsbjergskolens projektorløb

Samlet set har arbejdet med flerkulturel rummelighed på Holsbjergskolen resulteret i en øget opmærksomhed på egen undervisningspraksis i lærerteamet. Undervisningens mangfoldige dilemmaer er kommet frem i lyset. Det er ingen nem opgave at undervise og agere inkluderende over for alle elever i klassen uanset baggrund, men det er nødvendigt, hvis også de tosprogede elever skal have udbytte af deres tid i folkeskolen. For at fremme en fælles forståelse af praktisk konflikt-håndtering har skolen igangsat uddannelse af elever i elevmægling. Den væsentligste erkendelse blandt lærerne er, at det langt hen ad vejen handler om at bearbejde egne holdninger, fordomme og vaner. Derefter kan man begynde at anvende de forskellige praktiske redskaber til for eksempel konflikt-håndtering mere målrettet.